

Klasa: 022-03/18-12/42
Urbroj: 50301-25/18-18-6

Zagreb, 30. svibnja 2018.

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

Predmet: Prijedlog zaključaka o pokretanju postupka pregovora o izmjenama Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske (predlagatelj: Klub zastupnika GLAS-a i HSU-a u Hrvatskome saboru) - mišljenje Vlade

Veza: Pismo Hrvatskoga sabora, klase: 018-05/18-01/01, urbroja: 65-18-03, od 20. travnja 2018. godine

Na temelju članka 122. stavka 2. Poslovnika Hrvatskoga sabora (Narodne novine, br. 81/13, 113/16, 69/17 i 29/18), Vlada Republike Hrvatske o Prijedlogu zaključaka o pokretanju postupka pregovora o izmjenama Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske (predlagatelj: Klub zastupnika GLAS-a i HSU-a u Hrvatskome saboru), daje sljedeće

MIŠLJENJE

Vlada Republike Hrvatske ne podržava donošenje zaključaka o pokretanju postupka pregovora o izmjenama Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske koji je predsjedniku Hrvatskoga sabora podnio Klub zastupnika GLAS-a i HSU-a u Hrvatskome saboru aktom, od 20. travnja 2018. godine, iz sljedećih razloga.

Između Republike Hrvatske i Svete Stolice sklopljena su četiri međunarodna ugovora. To su:

- Ugovor između Svete Stolice i Republike Hrvatske o dušobrižništvu katoličkih vjernika, pripadnika oružanih snaga i redarstvenih službi Republike Hrvatske, sastavljen u Zagrebu, 19. prosinca 1996. godine (Narodne novine – Međunarodni ugovori, broj 2/97)
- Ugovor između Svete Stolice i Republike Hrvatske o suradnji na području odgoja i kulture, sastavljen u Zagrebu, 19. prosinca 1996. godine (Narodne novine – Međunarodni ugovori, broj 2/97)

- Ugovor između Svete Stolice i Republike Hrvatske o pravnim pitanjima, sastavljen u Zagrebu, 19. prosinca 1996. godine (Narodne novine – Međunarodni ugovori, broj 3/97)
- Ugovor između Svete Stolice i Republike Hrvatske o gospodarskim pitanjima, sastavljen u Zagrebu, 9. listopada 1998. godine (Narodne novine – Međunarodni ugovori, broj 18/98).

Vlada Republike Hrvatske drži da se nisu bitno promijenile okolnosti u kojima su sklopljeni ugovori između Svete Stolice i Republike Hrvatske, a što bi opravdalo prijedlog drugoj strani-ugovornici za pokretanje postupka pregovora o izmjeni ugovora.

Vlada Republike Hrvatske također skreće pozornost da je ponovno otvaranje pregovora o već sklopljenim i ratificiranim međudržavnim ugovorima izniman postupak, koji mora biti formalno-pravno i politički čvrsto utemeljen, jer u protivnom može izazvati ozbiljne političke i diplomatske posljedice na strani pokretača postupka.

Vlada Republike Hrvatske napominje da ugovore koje je sklopila Republika Hrvatska sa Svetom Stolicom treba promatrati ne samo kao međudržavne, već prvenstveno kao one koji određuju odnos države i Katoličke crkve, i to osobito mjesne Crkve u Republici Hrvatskoj, čime je njihova društvena vrijednost i utjecaj sveobuhvatniji od klasičnih međudržavnih ugovora.

Ugovori koje je Republika Hrvatska sklopila sa Svetom Stolicom, bez obzira na sekularni status države, reguliraju područje koje ne može ostati neregulirano i sklopljeni su po modelu koje Sveta Stolica koristi s osamdesetak drugih država i ni u kom smislu ne predstavljaju unikatan obrazac reguliranja državno-crkvenih odnosa samo u Republici Hrvatskoj.

Nadalje, eventualna izmjena ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske, nužno bi dovela do promišljanja o statusu ugovora koje je Republika Hrvatska, u određenim dijelovima, po istom ili sličnom modelu, sklopila s drugim vjerskim zajednicama, što je i politički osjetljivo pitanje, primjerice kada se radi o odnosu Republike Hrvatske sa Srpskom pravoslavnom crkvom, židovskom ili muslimanskom zajednicom.

Vlada Republike Hrvatske je mišljenja da bi ukidanjem financijske potpore Katoličkoj crkvi i kleru bila dovedena u pitanje ne samo njihova karitativna djelatnost i održavanje brojnih spomenika kulture i vrijednih umjetnina o kojima brine Crkva, već i sama egzistencija pojedinih župa u područjima s malim brojem vjernika i nižeg imovinskog stanja, gdje državna potpora predstavlja gotovo jedini izvor prihoda lokalne Crkve.

Vezano uz prijedlog predlagatelja da se pokrene postupak pregovora o izmjenama dijela Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o gospodarskim pitanjima, koji uređuje financiranje izgradnje i obnove crkvenih zgrada, Vlada Republike Hrvatske je mišljenja da se navedena odredba primjenjuje odgovarajuće s obzirom na financijske mogućnosti te nema opravdanog razloga za njezinu izmjenu, imajući u vidu da je provedba odredbe uvjetovana pridonosenjem financiranju izgradnje i obnove zavisno od mogućnosti mjerodavnog tijela.

Vlada Republike Hrvatske je mišljenja da nije potrebno mijenjati ni odredbe Ugovora koje je Republika Hrvatska sklopila sa Svetom Stolicom o suradnji na području odgoja i kulture, jer se iste provode odgovarajuće i nije im potrebno mijenjati sadržaj.

Vezano uz izvođenje katoličkog vjeronauka u školama Vlada Republike Hrvatske skreće pozornost kako se odgoj i obrazovanje u predškolskim i školskim ustanovama ostvaruje u skladu s odredbama zakona i na temelju nastavnih planova i programa te kurikuluma predškolskih, odnosno školskih ustanova. U predškolskim i školskim ustanovama ne izvodi se samo katolički vjerski odgoj, odnosno vjeronauk već i vjerski odgoj drugih vjerskih zajednica koje su sklopile ugovor s Vladom Republike Hrvatske, u skladu s odredbama ugovora. Iz dostavljenog Prijedloga zaključka zaključuje se kako se pokretanje postupka izmjene Ugovora odnosi samo na katoličku crkvu, a ne i na druge vjerske zajednice. Nadalje, vjerski odgoj u javnim predškolskim ustanovama izvodi se za djecu čiji roditelj odnosno skrbnik o tome dao pisanu izjavu ravnatelju predškolske ustanove. Na temelju sklopljenih ugovora, nastavni planovi i programi vjeronauka za javne osnovne i srednje škole te program vjerskog odgoja za javne predškolske ustanove izrađuju se i donose u skladu s ugovorima. Svakim je ugovorom točno propisano tko izrađuje program (Hrvatska biskupska konferencija/Sveti arhijerejski sinod/Mešihat/vjerska zajednica/nadležno tijelo Crkve), a donosi ih, odnosno na njih daje suglasnost Ministarstvo kulture.

Program katoličkog vjeronauka za osnovne škole sastavni je dio Nastavnoga plana i programa za osnovnu školu (Narodne novine, broj 102/06) kojeg je donijelo tadašnje Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. U istom je vjeronauk izborni nastavni predmet. Izborna nastava odnosi se na učenikov osobni izbor određenoga nastavnog predmeta iz ponude nastavnih predmeta kao izbornih odgojno-obrazovnih sadržaja u školi.

Osim navedenoga vjeronauka, u koji je uključena većina učenika osnovnih škola, u skladu s ugovorima sklopljenim između Vlade Republike Hrvatske i vjerskih zajednica u školama se može izvoditi i izborna nastava vjeronauka drugih vjerskih zajednica. Pri tome valja istaknuti kako se vjeronauk u školskoj ustanovi izvodi u slučaju kada je moguće formiranje razrednog odjela odnosno odgojno-obrazovne skupine za izvođenje npr. nastave vjeronauka u redovitim prilikama za najmanje sedam učenika. Ako je broj učenika manji, vjeronauk se ne izvodi u školskoj ustanovi. Dakle, vjeronauk je u osnovnim školama izborni nastavni predmet koji postaje obvezni predmet za one učenike koji ga izaberu.

Odredbom članka 2. stavka 1. Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o suradnji na području odgoja i kulture propisano je da je, poštujući slobodu savjesti i odgovornost roditelja za odgoj svoje djece, svakome zajamčeno pravo izbora vjeronauka. Stavkom 2. istoga članka Ugovora propisano je da će školske vlasti, u suradnji s nadležnim crkvenim vlastima, omogućiti roditeljima i punoljetnim učenicima da izaberu vjeronauk pri upisu u školu na način da njihova odluka ne bude povodom bilo kakvom obliku diskriminacije na području školskoga djelovanja, a stavkom 3. istoga članka Ugovora propisano je da ako bi roditelji i punoljetni učenici željeli promijeniti odluku o kojoj se govori u stavku 1. istoga članka, dužni su o tome pismeno obavijestiti školu prije početka nove školske godine.

Nadalje, odredbom članka 1. stavka 2. Ugovora o katoličkom vjeronauku u javnim školama i vjerskom odgoju u javnim predškolskim ustanovama propisano je kako je katolički vjeronauk u javnim osnovnim i srednjim školama obvezni predmet za one učenike koji ga izaberu. Da se o izboru katoličkoga vjeronauka kao obvezatnoga predmeta daje pisana

izjava ravnatelju škole i to za učenike u dobi do 15 godina izjavu daje roditelj odnosno skrbnik, a za učenika starijeg od 15 godina izjavu daje učenik i roditelj, odnosno skrbnik. Istim člankom propisano je da se vjerski odgoj u javnim predškolskim ustanovama izvodi za djecu čiji roditelj, odnosno skrbnik o tome da pisanu izjavu ravnatelju predškolske ustanove.

Ujedno, člankom 2. navedenoga Ugovora propisano je kako su mjerodavne školske i crkvene vlasti dužne učenicima i njihovim roditeljima, odnosno skrbnicima pri donošenju odluke o pohađanju katoličkoga vjeronauka pravodobno pružiti potrebne obavijesti o njegovoj svrsi, sadržaju i ciljevima.

Isto tako člankom 13. stavcima 1. i 2. Zakona o pravnom položaju vjerskih zajednica (Narodne novine, broj 83/02) propisano je da na traženje roditelja ili skrbnika u ustanovama predškolskog odgoja, program predškolskog odgoja sadrži vjerski odgoj. Vjerski se odgoj ustrojava sukladno zakonu te ugovoru između vjerske zajednice i Vlade Republike Hrvatske. Odnosno, na traženje roditelja ili skrbnika učenika mlađih od 15 godina te na osnovi zajedničke izjave roditelja, odnosno skrbnika i učenika od 15 godina i starijih, u osnovnim školama i srednjim školama ustrojava se nastava vjeronauka kao izbornog predmeta sukladno propisanom nastavnom planu i programu te ugovorom između vjerske zajednice i Vlade Republike Hrvatske. Dakle, roditelj ima ključnu ulogu i pravo odabira uključivanja njegova djeteta u vjerski odgoj, odnosno vjeronauk do 15 godine njegova života.

U skladu s odredbom članka 64. stavka 1. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine br. 85/10 – pročišćeni tekst i 5/14 – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske) roditelji su dužni odgajati, uzdržavati i školovati djecu te imaju pravo i slobodu samostalno odlučivati o odgoju djece. Slijedom navedene Ustavne odredbe, razvidno je da roditelji samostalno odlučuju u pogledu uključivanja svoga djeteta u izborni predmet pa tako i na vjeronauk bilo koje vjerske zajednice. Svrha organiziranja izborne nastave je omogućavanje slobode u kreiranju odgojno-obrazovnog procesa, proširivanje i produbljivanje znanja i sposobnosti u onom odgojno-obrazovnom području za koje učenik pokazuje posebne sklonosti i pojačan interes.

Vlada Republike Hrvatske ističe, kako se izborna nastava vjeronauka izvodi u osnovnim i srednjim školama od školske godine 1991./1992. i to na temelju programa kojeg su izradile vjerske zajednice i to za: katolički, pravoslavni, islamski, židovski, vjeronauk kršćanske adventističke crkve, vjeronauk Crkve Isusa Krista svetaca posljednjih dana i evangeličkog vjeronauka čime je započelo prijelazno razdoblje uvođenja konfesionalnoga vjeronauka u škole. Programi su objavljeni 1991. godine u Glasniku Ministarstva kulture i prosvjete Republike Hrvatske – posebno izdanje.

Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska biskupska konferencija, na temelju Zakona o potvrđivanju Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o suradnji na području odgoja i kulture (Narodne novine – Međunarodni ugovori, broj 2/97), 29. siječnja 1999. godine zaključili su Ugovor o katoličkom vjeronauku u javnim školama i vjerskom odgoju u javnim predškolskim ustanovama, koje je tadašnje ministarstvo nadležno za obrazovanje dostavilo osnovnim i srednjim školama. Nakon donošenja Zakona o pravnom položaju vjerskih zajednica (Narodne novine, broj 83/02), Vlada Republike Hrvatske započela je potpisivanje ugovora s pojedinim vjerskim zajednicama kojima se uređuju i pitanja ustrojavanja vjerskog odgoja u predškolskim ustanovama i izborne nastave vjeronauka u javnim školskim ustanovama. Nakon toga Vlada Republike Hrvatske sklopila je ugovore i s

drugim crkvama te se u predškolskim i školskim ustanovama izvode i drugi programi vjeronauka.

Osim toga, jasno je da niti jednim ugovorom nije propisana odredba kojom bi se na temelju vjerske slobode, odnosno pripadnosti određenoj vjeroispovijesti ograničila mogućnost ili propisala obveza uključivanja djece/učenika u vjerski odgoj, odnosno izbornu nastavu vjeronauka. Stoga se u vjerski odgoj, odnosno izbornu nastavu vjeronauka mogu uključiti i djeca/učenici agnostici, ateisti ili oni koji su druge vjeroispovijesti. Izborna nastava vjeronauka nije isto što i npr. župna kateheza koja se organizira u crkvi i koja je vezana uz vjersko opredjeljenje roditelja, odnosno učenika. Slijedom navedenoga, učenik može pohađati vjeronauk, ali ne i župnu katehezu.

Vežano uz financiranje katoličkih škola s pravom javnosti i financiranje visokih katoličkih učilišta, Vlada Republike Hrvatske napominje kako se od 1996. godine odnosno potpisivanja Ugovora, u Republici Hrvatskoj u velikoj mjeri promijenio sustav financiranja obrazovanja. Jedan od strateških ciljeva Republike Hrvatske je učinkovito fiskalno planiranje kao i fiskalna odgovornost i transparentnost u izvršavanju državnog proračuna. Od javnih obrazovanih ustanova traži se odgovornost u učinkovitom korištenju kako financijskih tako i ljudskih resursa, a u visokom obrazovanju, dodatno, i financiranje povezano s rezultatima.

Stoga će Vlada Republike Hrvatske, vežano uz financiranje katoličkih škola i katoličkih visokih učilišta, raditi na osiguravanju pretpostavki za učinkovito planiranje i izvršavanje državnog proračuna s naglaskom na transparentnost financiranja i povezanost s potrebama tržišta rada i obrazovanja.

Imajući u vidu općepoznatu okolnost da je za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine veliki dio imovine nacionaliziran, uključujući i imovinu Katoličke crkve koja zbog toga desetljećima nije mogla koristiti vlastitu imovinu, Republika Hrvatska se Ugovorom između Svete Stolice i Republike Hrvatske o gospodarskim pitanjima i Zakonom o naknadi za imovinu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine (koji se na istovjetan način primjenjuje na sve kojima je imovina oduzeta za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine) obvezala Katoličkoj Crkvi vratiti imovinu koja joj je oduzeta.

Prema Ugovoru između Svete Stolice i Republike Hrvatske o gospodarskim pitanjima ako oduzetu imovinu pravnim osobama Katoličke crkve nije moguće vratiti ni zamijeniti, isplaćuje se novčana naknada. Financijska sredstva za navedenu naknadu isplaćuju se iz državnog proračuna Republike Hrvatske temeljem zaprimljenih pravomoćnih rješenja ureda državne uprave u županijama i Grada Zagreba, kojima se pravnim osobama Katoličke crkve utvrđuje naknada u novcu.

Nadalje, kako bi Katolička crkva mogla na primjeren način nastaviti svoje djelovanje na promicanju općega dobra u službi svih građana na kulturnom, odgojnom, društvenom i etičkom polju, prema Ugovoru između Svete Stolice i Republike Hrvatske o gospodarskim pitanjima, Republika Hrvatska se obvezala mjesečno davati iz godišnjega državnog proračuna iznos koji odgovara dvjema prosječnim bruto plaćama pomnoženim s brojem župa u Republici Hrvatskoj.

Navedena sredstva isplaćuju se iz državnog proračuna za troškove uzdržavanja klera i drugih crkvenih službenika, izgradnju i uzdržavanje crkava i pastoralnih središta koji nisu u popisu spomenika kulture, te doprinos za karitativnu djelatnost Katoličke crkve.

Vlada Republike Hrvatske napominje kako je Katolička Crkva u godinama recesije dala svoj doprinos u prevladavanju teškog financijskog stanja u Republici Hrvatskoj odrekavši se dijela sredstava koja su joj trebala biti isplaćena iz državnog proračuna.

Sve navedeno je iskaz stava Republike Hrvatske koja sukladno Ustavu Republike Hrvatske i odgovarajućim zakonima priznaje opće društveno vrijedan rad Katoličke Crkve u službi građana na kulturnom, odgojnom, društvenom i etičkom polju, što je izrijekom i navedeno u članku 6. Zakona o potvrđivanju Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o gospodarskim pitanjima (Narodne novine - Međunarodni ugovori, broj 18/98).

Vlada Republike Hrvatske napominje kako se iz državnog proračuna, na temelju ugovora koje je Vlada Republike Hrvatske sklopila s vjerskim zajednicama, financiraju i ostale vjerske zajednice u Republici Hrvatskoj.

Vežano uz Ugovor između Svete Stolice i Republike Hrvatske o dušobrižništvu katoličkih vjernika, pripadnika oružanih snaga i redarstvenih službi Republike Hrvatske, Vlada Republike Hrvatske također želi ukazati na činjenicu da dušobrižništvo u vojno-redarstvenoj sredini iziskuje posebnu pažnju i ustroj, jer je to specifičan način života i djelovanja sa svojim posebnostima.

Vežano uz dio obrazloženja Prijedloga preispitivanja i izmjene odredbi Ugovora o dušobrižništvu katoličkih vjernika, pripadnika oružanih snaga i redarstvenih službi Republike Hrvatske, predlagatelj navodi da je navedeni Ugovor potpisan u vrijeme kada su Oružane snage Republike Hrvatske bile aktivno angažirane u obrani Republike Hrvatske u Domovinskom ratu i da su imale i do 300.000 pripadnika te da današnja vojska i policija imaju znatno manji broj pripadnika (manje od 40.000 zajedno).

Vlada Republike Hrvatske naglašava da u vrijeme Domovinskog rata, kada nije bio na snazi spomenuti Ugovor, u Oružanim snagama Republike Hrvatske određen broj pripadnika bili su mobilizirani pričuvnici.

Stoga ne stoji tvrdnja predlagatelja da je smanjenjem broja djelatnika vojske i policije znatno promijenjena okolnost zbog koje bi trebalo mijenjati navedeni Ugovor.

Vlada Republike Hrvatske također ističe da je Ugovor o dušobrižništvu katoličkih vjernika, pripadnika oružanih snaga i redarstvenih službi Republike Hrvatske potpisan u Zagrebu, 19. prosinca 1996. godine, a potvrđen je 24. siječnja 1997. godine (Narodne novine – Međunarodni ugovori, broj 2/97). Vojni ordinarijat u Republici Hrvatskoj osnovan je 1997. godine. Dakle, Ugovor je potpisan i Vojni ordinarijat u Republici Hrvatskoj je osnovan nakon Domovinskog rata.

Radi definiranja odnosa Ministarstva obrane, Ministarstva unutarnjih poslova i Vojnog ordinarijata u Republici Hrvatskoj donesen je Pravilnik o ustrojstvu i djelovanju Vojnog ordinarijata u Republici Hrvatskoj koji su 3. prosinca 1998. godine potpisali ministar obrane, ministar unutarnjih poslova i predsjednik Hrvatske biskupske konferencije, a njegova

svrha je da na prikladan način uredi sustavnu provedbu duhovne skrbi za vojnike katolike, pripadnike Oružanih snaga i redarstvenih službi u Republici Hrvatskoj te da uredi suradnju između djelatnika Vojnog ordinarijata i odgovornih osoba u Oružanim snagama i redarstvenoj službi Republike Hrvatske. Vlada Republike Hrvatske želi naglasiti da Republika Hrvatska ispunjava svoje obveze preuzete Ugovorom između Svete Stolice i Republike Hrvatske o dušobrižništvu katoličkih vjernika, pripadnika Oružanih snaga i redarstvenih službi Republike Hrvatske, te se Ministarstvo obrane i Ministarstvo unutarnjih poslova, u skladu s člankom 9. Ugovora, skrbe za materijalno uzdržavanje osoblja Vojnog ordinarijata u Republici Hrvatskoj. Suradnja Ministarstva obrane i Vojnog ordinarijata u Republici Hrvatskoj već je dvadesetak godina uspješna. Zahvaljujući Vojnom ordinarijatu u Republici Hrvatskoj pripadnici Oružanih snaga Republike Hrvatske imaju potrebnu dušobrižničku skrb.

Vlada Republike Hrvatske skreće pozornost da za osnivanje i djelovanje Vojnog ordinarijata u Republici Hrvatskoj također nije presudan broj pripadnika oružanih snaga Republike Hrvatske, već sustavna provedba duhovne skrbi za vjernike rimokatoličke vjeroispovijesti te je iskaz visokog dosega civilizacijskog i demokratskog ustroja Republike Hrvatske.

Vlada Republike Hrvatske želi posebno ukazati na činjenicu da zaključenje Ugovora koji se odnosi na dušobrižništvo katoličkih vjernika, pripadnika Oružanih snaga i redarstvenih službi Republike Hrvatske nije zapreka ostalim vjerskim zajednicama da urede svoje vjersko služenje za pripadnike svojih zajednica.

Slijedom navedenoga, Vlada Republike Hrvatske ne podržava donošenje zaključaka o pokretanju postupka pregovora o izmjenama Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske, jer smatra da se za to nisu stekli potrebni formalno-pravni uvjeti te da bi prihvaćanje navedenoga Prijedloga nanijelo ozbiljnu štetu međunarodno-političkom ugledu Republike Hrvatske, unazadilo bilateralne odnose Republike Hrvatske sa Svetom Stolicom i negativno se odrazilo na uređenje odnosa vjerskih zajednica i tijela vlasti u Republici Hrvatskoj, posebno kada je u pitanju odnos s mjesnom Katoličkom crkvom.

Za svoje predstavnike, koji će u vezi s iznesenim mišljenjem biti nazočni na sjednicama Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Vlada je odredila mr. sc. Mariju Pejčinović Burić, potpredsjednicu Vlade Republike Hrvatske i ministricu vanjskih i europskih poslova, Andreju Metelko-Zgombić i mr. sc. Zdravku Bušić, državne tajnice u Ministarstvu vanjskih i europskih poslova, te Tomu Gallija i Zrinku Ujević, pomoćnike ministricu vanjskih i europskih poslova.

GLAVNA TAJNICA

Andreja Gabrijel

PREDSJEDNIK

mr. sc. Andrej Plenković

HRVATSKI SABOR

KLASA: 018-05/18-01/01
URBROJ: 65-18-03

Zagreb, 20. travnja 2018.

50 — VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

Primljeno:	23-04-2018		
Klasifikacijska oznaka:	02203/18-12/42	Org. jed.	50301
Uredbeni broj:	65-18-03	Pril.	2
		Vrij.	-

05, 02

VLADI REPUBLIKE HRVATSKE

Na temelju članka 214. stavka 4. Poslovnika Hrvatskoga sabora u prilogu upućujem, radi davanja mišljenja, **Prijedlog zaključaka o pokretanju postupka pregovora o izmjenama Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske**, koji je predsjedniku Hrvatskoga sabora dostavio Klub zastupnika GLAS-a i HSU-a, aktom od 20. travnja 2018. godine.

PREDSJEDNIK

Gordan Jandroković

HRVATSKI SABOR
KLUB GLAS – a i HSU–a

Zagreb, 20. travnja 2018.

Hs**NP*018-05/18 01/01*6533-8-18-01**Hs

REPUBLIKA HRVATSKA
65 – HRVATSKI SABOR
ZAGREB, Trg Sv. Marka 6

Primitivo	20-04-2018		
Klasifikacija	Ora. j-d		
018-05/18-01/01	65		
Uradbeni broj	Pril.	Vrij.	
6533-8-18-01	1	-	

-PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

Predmet: Prijedlog Zaključaka o pokretanju postupka pregovora o izmjenama Ugovora između Svete stolice i Republike Hrvatske

Na temelju članka 33, stavka 1. podstavka 3. te članka 165. Poslovnika Hrvatskog sabora („Narodne novine“ br. 81/13., 113/16., 69/17. i 29/18.), Klub zastupnika Građansko-liberalnog saveza i Hrvatske stranke umirovljenika podnosi **Prijedlog Zaključaka o pokretanju postupka pregovora o izmjenama Ugovora između Svete stolice i Republike Hrvatske.**

Za svoje predstavnike koji će na sjednici Hrvatskog sabora i njegovih radnih tijela dati sva potrebna obrazloženja u ime predlagatelja određuju se Anka Mrak-Taritaš, Goran Beus Richembergh i Vesna Pusić.

U ime predlagatelja

Anka Mrak – Taritaš

Na temelju članka 33, stavka 1. podstavka 3. te članka 165. Poslovnika Hrvatskog sabora („Narodne novine“ br. 81/13., 113/16., 69/17. i 29/18.), Klub zastupnika Građansko-liberalnog saveza i Hrvatske stranke umirovljenika predlaže da Hrvatski sabor donese sljedeće zaključke:

1. Zadužuje se Vlada Republike Hrvatske da pokrene postupak pregovora o izmjenama Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o suradnji na području odgoja i kulture, sukladno odredbi članka 15. Ugovora, a posebno u područjima:
 - Jamstva obveznog održavanja nastave katoličkog vjeronauka u svim javnim osnovnim i srednjim školama i u predškolskim ustanovama (članci 1. do 7.);
 - Primjene zakona Republike Hrvatske koja se uređuje posebnim ugovorom između RH i Hrvatske biskupske konferencije, uz prethodno odobrenje Svete Stolice (članak 10., st. 1.);
 - Osiguravanja novčanih sredstava Katoličkom bogoslovnom fakultetu pri Sveučilištu u Zagrebu s područnim studijima i afiliranim teologijama (članak 10., st. 2. i 3.);
 - Osiguravanja novčanih sredstava za zaposlenike i rad crkvenih instituta za obrazovanje vjeroučitelja i drugih pastoralnih djelatnika (članak 11.).

2. Zadužuje se Vlada Republike Hrvatske da pokrene postupak pregovora o izmjenama Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o gospodarskim pitanjima, sukladno odredbi članka 15. Ugovora, a posebno u područjima:
 - Povrata imovine Katoličkoj crkvi (članak 2., st. 1. i članak 5.);
 - Osiguravanja godišnjeg određenog iznosa iz Proračuna Republike Hrvatske (članak 2., st. 2, članak 6. i članak 11.);
 - Financiranja izgradnje i obnove crkvenih zgrada (Članak 12., st. 2.).

3. Zadužuje se Vlada Republike Hrvatske da pokrene postupak pregovora o izmjenama Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o pravnim pitanjima, sukladno odredbi članka 19. Ugovora, a posebno u područjima:
 - Prethodnog obavješćavanja crkvenih vlasti u slučaju sudskih istraga o kleriku zbog možebitnih kaznenih djela predviđenih Kaznenim zakonom (članak 8.);
 - Određivanja neradnih dana u Republici Hrvatskoj (članak 9.).

4. Zadužuje se Vlada Republike Hrvatske da pokrene postupak pregovora o izmjenama Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o dušobrižništvu katoličkih vjernika pripadnika oružanih snaga i redarstvenih službi Republike Hrvatske, sukladno odredbi članka 12. Ugovora, a posebno u područjima:
 - Osnivanje Vojnog ordinarijata za dušobrižništvo katoličkih vjernika pripadnika oružanih snaga i redarstvenih službi RH (članci 1. do 8.);
 - Materijalno uzdržavanje osoblja Vojnog ordinarijata, sjedišta i kurije Vojnog ordinarijata (članak 9.).

OBRAZLOŽENJE

Posebni odnosi Republike Hrvatske i Svete Stolice uređeni su s četiri međunarodna ugovora: Ugovorom između Svete Stolice i Republike Hrvatske o dušobrižništvu katoličkih vjernika, pripadnika oružanih snaga i redarstvenih službi Republike Hrvatske, Ugovorom između Svete Stolice i Republike Hrvatske o suradnji na području odgoja i kulture, Ugovorom između Svete Stolice i Republike Hrvatske o pravnim pitanjima i Ugovorom između Svete Stolice i Republike Hrvatske o gospodarskim pitanjima. Prva tri navedena ugovora potpisana su 18. prosinca 1996., a četvrti 9. listopada 1998.

UGOVOR IZMEĐU SVETE STOLICE I REPUBLIKE HRVATSKE O SURADNJI NA PODRUČJU ODGOJA I KULTURE:

Ovim Ugovorom jamči se nastava katoličkog vjeronauka u svim javnim osnovnim i srednjim školama te predškolskim ustanovama, a odgojno-obrazovni sustav javnih škola mora uzimati u obzir vrijednosti kršćanske etike. To je u suprotnosti s temeljnom idejom da pluralističko, građansko društvo ne može biti podvrgnuto odredbama, zahtjevima ni sankcijama zasebnog morala bilo koje religijske skupine, kao i u suprotnosti s člankom 14. Ustava Republike Hrvatske. Vjeroučitelji dobivaju mandat od biskupa, bez mogućnosti utjecaja nadležnih državnih institucija, ali plaću dobivaju od države. Udžbenici za vjeronauk izrađuju se i tiskaju novcem poreznih obveznika iz proračuna. Također, Republika Hrvatska financira Katolički bogoslovni fakultet pri Sveučilištu u Zagrebu s područnim studijima i afiliranim teologijama u Đakovu, Makarskoj, Rijeci i Splitu. Crkva, također, može osnivati i druga sveučilišta i institute koje financira država, bez ikakvih ograničenja koja bi bila predviđena Ugovorom.

Ugovor se u preambuli poziva i na spomenuti članak 14. Ustava Republike Hrvatske koji glasi: „Svatko u Republici Hrvatskoj ima prava i slobode, neovisno o njegovoj rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovini, rođenju, naobrazbi, društvenom položaju ili drugim osobinama. Svi su pred zakonom jednaki“. Upravo ovim Ugovorom između Svete Stolice i Republike Hrvatske značajno se narušava načelo jednakosti pred Zakonom. Katolička crkva dovodi se u povlašteni položaj u odnosu na druge vjerske zajednice u Republici Hrvatskoj, ali i u odnosu na državne, odnosno javne institucije unutar kojih djeluje i koje ju financiraju, ali koje nemaju nikakav utjecaj na izbor kadrova, programa i udžbenika po kojima se radi.

Posljedica ovog ugovora je i neravnopravni položaj djece koja ne sudjeluju u nastavi vjeronauka, za koju nema alternativnog predmeta. Osim toga, toj djeci se iz javnog dokumenta – svjedodžbe o uspjehu - može tumačiti pripadnost ili odnos prema religiji, što je u potpunoj suprotnosti s presudama Europskog suda za ljudska prava (npr. Grzelak v. Poljska) koje navode da pravo na slobodu vjeroispovijesti uključuje i pravo svakog pojedinca da ne bude upitan o svojem odnosu prema religiji ili vjeri te da nijedan njegov javni dokument ne sadrži podatak koji bi mogao otkriti njegovo vjersko uvjerenje ili nepostojanje takvog uvjerenja. Vidljivo je da je, kao posljedica ovog ugovora, nastao niz situacija kojima se narušavaju temeljna ustavna načela u Republici Hrvatskoj, kao što su jednakost pred zakonom, sloboda vjeroispovijesti te odvojenost crkve i države.

UGOVOR IZMEĐU SVETE STOLICE I REPUBLIKE HRVATSKE O GOSPODARSKIM PITANJIMA:

Ovim Ugovorom uređeno je, između ostalih, pitanje povrata oduzete imovine. Za razliku od svih ostalih država koje su takve ili slične ugovore sklapale sa Svetom Stolicom, Republika Hrvatska ni na koji način nije, pri potpisivanju ugovora, ograničila pravne, materijalne i druge učinke. Naime, nije definiran popis imovine, nisu definirani rokovi, niti iznosi koji će biti isplaćivani u zamjenu za dobra koja se ne mogu vratiti. Teoretski, takav ugovor mogao bi Republici Hrvatskoj stvoriti materijalne i financijske obveze neograničenog iznosa i neograničenog vremena trajanja, što se protivi i zdravom razumu i načelima pri sklapanju ugovora.

Republika Hrvatska obvezna je Katoličkoj crkvi mjesečno isplaćivati određeni iznos novca, kao i dvije mjesečne prosječne bruto plaće pomnožene s brojem župa. S time da, naravno, o broju župa odlučuje crkva samostalno. Ugovor stvara obvezu i za jedinice lokalne samouprave kojima se propisuje obveza da novčano doprinose izgradnji i obnovi crkava te određuju mjesta za crkve i pastoralne objekte u prostornim planovima, na prijedlog biskupa.

UGOVOR IZMEĐU SVETE STOLICE I REPUBLIKE HRVATSKE O PRAVNIM PITANJIMA:

Ovim Ugovorom naglašava se da su crkva i država neovisne i samostalne. To načelo narušava se člankom 8. Ugovora kojim se propisuje da će crkvene vlasti u slučaju sudskih istraga o kleriku zbog možebitnih kaznenih djela predviđenih Kaznenim zakonom biti prethodno obaviještene, što je privilegija koju ne uživa niti jedna druga organizacija ili pojedinac u Republici Hrvatskoj te koja značajno narušava Ustavom zajamčenu jednakost pred zakonom.

Također, člankom 9. istog Ugovora određuje se popis neradnih dana u Republici Hrvatskoj, što smatramo potpuno neprikladnom materijom za regulaciju kroz međunarodni ugovor. Određivanje neradnih dana je apsolutni prerogativ nacionalnog zakonodavstva i nema mu mjesta u međunarodnim ugovorima bilo koje vrste.

UGOVOR IZMEĐU SVETE STOLICE I REPUBLIKE HRVATSKE O DUŠOBRIŽNIŠTVU KATOLIČKIH VJERNIKA, PRIPADNIKA ORUŽANIH SNAGA I REDARSTVENIH SLUŽBI REPUBLIKE HRVATSKE:

Ovim Ugovorom između Svete Stolice i Republike Hrvatske uređuje se, između ostalog, osnivanje Vojnog ordinarijata na čelu s biskupom (Vojnim ordinarijem) koji je nadležan za sve pripadnike vojske i policije, zajedno sa zaposlenim civilima i njihovim obiteljima te za kadete vojnih i policijskih škola. Republika Hrvatska na sebe preuzima obvezu izgradnje i održavanja vojnih ordinarijata te isplatu plaća svih zaposlenih u tom sustavu.

Ugovor je potpisan u vrijeme kada su Oružane snage Republike Hrvatske bile aktivno angažirane na obrani Hrvatske u Domovinskom ratu i brojale i do 300 tisuća pripadnika. Današnja Hrvatska vojska i policija imaju značajno manji broj pripadnika (ispod 40 tisuća zajedno) te se svakako može govoriti o značajno promijenjenim okolnostima.

Ugovorima između Svete Stolice i Republike Hrvatske definiran je cijeli niz novčanih, materijalnih, političkih, društvenih i drugih obveza Republike Hrvatske, bez i jedne obveze Svete Stolice. Ne postoji nikakav reciprocitet prava i obveza, već se zapravo radi o popisu privilegija jedne vjerske zajednice. Te privilegije rezultirale su nizom situacija koje imaju učinke suprotne

načelima jamčenima u Ustavu Republike Hrvatske, posebno jednakosti pred zakonom, slobodi vjeroispovijesti te odvojenosti crkve i države.

Ostale vjerske zajednice u Republici Hrvatskoj svojim ugovorima s državom nisu ostvarile niti približno usporediva prava te su stavljene u neravnopravan položaj, zajedno s pripadnicima tih vjerskih zajednica, ali i onima koji nisu vjernici.

Sva četiri ugovora predviđaju mogućnost pregovora u slučaju da jedna od strana procijeni da je došlo do promjene okolnosti. Uzimajući u obzir neustavne i protuustavne posljedice primjene ugovora i ogromne materijalne troškove smatramo da postoje opravdani razlozi za pokretanje postupka pregovora. Klub zastupnika GLAS-a i HSU-a postavio je Vladi Republike Hrvatske proteklih mjeseci niz zastupničkih pitanja u kojima su traženi podaci o sredstvima koja se iz proračuna izdvajaju za potrebe Katoličke crkve, temeljem obveza koje je Republika Hrvatska preuzela potpisivanjem ugovora sa Svetom Stolicom. Prema službenim odgovorima Vlade te na temelju javno dostupnih podataka, Republika Hrvatska godišnje izdvaja gotovo 900 milijuna kuna za potrebe Katoličke crkve, na temelju odredbi ugovora sa Svetom Stolicom te, s njima povezanih, ugovora s Hrvatskom biskupskom konferencijom. To je, primjerice, više nego što su 2016. godine iznosili proračuni Ministarstva vanjskih i europskih poslova i Ministarstva turizma zajedno.

Temeljem Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o suradnji na području odgoja i kulture:

- Najmanje 300 milijuna kuna godišnje, u prosjeku, za plaće vjeroučitelja u javnim osnovnim i srednjim školama s time da nisu dostupni podaci o troškovima izvođenja nastave katoličkog vjeronauka u predškolskim ustanovama;
- 58 milijuna godišnje za katoličke osnovne i srednje škole (2017.);
- 60 milijuna kuna godišnje za katoličke visoke škole, učilišta i fakultete (2017.);
- 48 milijuna godišnje za zaštitu sakralnih objekata (2016.).

Temeljem Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o gospodarskim pitanjima:

- 355 milijuna kuna godišnje, u prosjeku, na temelju Ugovorom određenog iznosa (čl. 2, čl. 6 i čl. 11.).

Temeljem Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o dušobrižništvu katoličkih vjernika pripadnika oružanih snaga i redarstvenih službi RH:

- 10 milijuna kuna godišnje, u prosjeku, za potrebe Vojnog ordinarijata te dušobrižništvo katoličkih vjernika, pripadnika OS i redarstvenih službi.

U gore navedene iznose nisu uračunata sredstva koja izdvajaju jedinice lokalne, područne i regionalne samouprave koje su Ugovorima, također, dobile obvezu da sudjeluju u troškovima crkve, a za što nisu javno dostupni zbirni podaci. Nisu uračunata ni sredstva koja, na temelju posebnog ugovora, izdvaja HRT za proizvodnju religijskog programa. S obzirom da je udio javnog duga u BDP-u u Republici Hrvatskoj 1998. iznosio 27 posto, a danas je iznad 84 posto te uzevši, također, u obzir da je na ime odredbi ugovora Katoličkoj crkvi u zadnjih 20 godina isplaćen izuzetno visok iznos novca i prepuštena druga materijalna dobra, uključujući zemljišta i druge nekretnine, može se govoriti o izmijenjenim okolnostima koje su dovoljne za pokretanje postupka pregovora.

Odredbe međunarodnih ugovora, iako iznad zakona, ne mogu biti u neskladu s Ustavom Republike Hrvatske. U tom smislu, sve odredbe koje proizvode neustavne ili protuustavne učinke same su za sebe dovoljan razlog pokretanja postupka pregovora o izmjenama Ugovora.

Modeli financiranja koji nam mogu biti uzor su njemački (crkveni porez za one koji se deklariraju kao vjernici), talijanski ili španjolski (0,8, odn. 0,52 posto poreza na dohodak građani izdvajaju ili za crkvu ili za humanitarne organizacije) ili pak francuski i nizozemski (dobrovoljno financiranje). Nastavu vjeronauka treba održavati u vjerskim institucijama, a vojni ordinarijat organizirati primjereno smanjenju broja osoba u vojnoj i policijskoj službi.

Na kraju, postavlja se i pitanje ispunjavanja poslanja Katoličke crkve u Republici Hrvatskoj. U zemlji koja je podijeljena, u kojoj svako političko neslaganje uzrokuje izljeve netrpeljivosti i mržnje prema drugima, Katolička crkva je aktivan i politički snažno svrstan sudionik tih i takvih, isključivih rasprava koje razaraju tkivo hrvatskog društva. Umjesto naviještanja ljubavi i mira svim ljudima, poruke prihvatanja i zajedništva, čuju se poruke isključivosti, mržnje, nerazumijevanja za druge, a pogotovo za drugačije. Ugovori između Svete Stolice i Republike Hrvatske ne sadrže nikakvu obvezu za Crkvu, ali hrvatski građani koji ju financiraju imaju pravo tražiti da njezino djelovanje bude u skladu s njezinim vlastitim temeljnim poslanjem.

Pregovora i promjena ugovora kao što su oni između Svete Stolice i Republike Hrvatske je bilo, postoje presedani i primjeri te Republika Hrvatska ne bi bila prva koja se upušta u takav proces. Dobar je primjer Republika Italija koja je u pregovorima sa Svetom Stolicom postigla promjenu ugovora, uključujući i ukidanje obveze održavanja nastave vjeronauka u javnim školama. Usporedbe radi, ukupni godišnji porezni prihodi (od PDV-a, poreza na dohodak, poreza na dobit itd.) u Republici Hrvatskoj iznose oko 72 milijarde kuna. Kad bismo talijanski model (koji se odnosi samo na porez na dohodak) primijenili na ukupne porezne prihode u Hrvatskoj, izdvajanje za Katoličku crkvu bilo bi i dalje manje nego što je u ovom trenutku, po raznim osnovama, i iznosilo bi oko 576 milijuna kuna.

Anka Mrak - Taritaš

Predsjednica Kluba zastupnika GLAS - a i HSU - a